

Новіков О. В.,

кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого; науковий співробітник Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОКАЗНИКИ ВИМІРЮВАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЗА 2019-2020 РОКИ

Ключові слова: злочини проти інтелектуальної власності, злочинність у сфері інтелектуальної власності, рівень, структура, динаміка, кримінологічна характеристика.

Анотація. У тезах проведено кримінологічний аналіз показників вимірювання злочинності у сфері інтелектуальної власності за 2019-2020 рр. на підставі офіційних даних кримінальної статистики та узагальнені обвинувальних вироків.

Анотація. В тезисах проведено кримінологический анализ показателей измерения преступности в сфере интеллектуальной

собственности за 2019-2020 гг. на основании официальных данных уголовной статистики и обобщенных обвинительных приговоров.

Ключевые слова: преступления против интеллектуальной собственности, преступность в сфере интеллектуальной собственности, уровень, структура, динамика, криминологическая характеристика.

Summary: The theses contain a criminological analysis of indicators for measuring intellectual property crimes for 2019-2020 on the basis of official data from criminal statistics and generalized convictions.

Key words: intellectual property crimes, level, structure, dynamics, criminological characteristics.

Як влучно зазначає професор Головкін Б. М., злочинність, як відкрита соціальна система, зовні взаємодіє із різноманітними позитивними й негативними явищами і процесами та постійно змінюється під їх впливом і поширюється у просторі та часі. Крім того, будучи невід'ємною складовою суспільного буття, злочинність має властивість до самовідтворення і розвитку, пов'язаного із розвитком суспільства, зміною умов життя людей [1, с. 172]. У зв'язку з цим виникає необхідність постійного моніторингу змін у якісних і кількісних показниках злочинності та окремих її різновидів, з метою встановлення тих явищ і процесів, що на них впливають.

Проведемо криминологічний аналіз показників вимірювання злочинності у сфері інтелектуальної власності в Україні за 2019-2020 рр. Для цього мною було використано офіційні дані кримінальної статистики Управління організаційного забезпечення Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційно-аналітичної роботи Офісу Генерального прокурора, Державної судової адміністрації України, а також узагальнення обвинувальних вироків, якими було засуджено осіб за кримінальні правопорушення проти інтелектуальної власності. Слід одразу зазначити, що кримінальна статистика відбиває не стільки реальний стан злочинності у цій сфері, скільки ефективність роботи правоохоронних органів щодо протидії кримінальним правопорушенням проти інтелектуальної власності [2, с. 236].

Рівень злочинності у сфері інтелектуальної власності за 2019 р. склав 235 облікованих кримінальних правопорушень, у 77 з яких

особам було вручено повідомлено про підозру. За цей період було виявлено лише 4 особи, що вчинили кримінальні правопорушення проти інтелектуальної власності. Необхідно зазначити, що це найнижчий рівень злочинності у сфері інтелектуальної власності в Україні за весь період мого спостереження (2006-2019 рр.). Станом на жовтень 2020 р. було обліковано 113 кримінальних правопорушень, у 36 з яких було повідомлено про підозру та виявлено 4 особи, що вчинили ці кримінальні правопорушення.

Рівень судимості злочинності у сфері інтелектуальної власності за 2019 р. склав 8 осіб. Аналогічний показник засуджених був й у 2018 р. В загальному, це також найнижчі показники рівня засуджених за весь період спостереження. Серед засуджених переважають особи віком від 30 до 50 років (75%), робітники (25%) та працездатні особи, що не працюють й не навчаються (50%), з повною чи базовою вищою освітою (50%) та професійно-технічною освітою (25%).

Структура злочинності у сфері інтелектуальної власності залишається відносно стабільної. Найпоширенішими кримінальними правопорушеннями проти інтелектуальної власності є порушення авторського права і суміжних прав (ст. 176 КК України – 63%); на другому місці за поширенням – незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229 КК України – 26%); на третьому місці – порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію (ст. 177 КК України – 5%).

Узагальнення обвинувальних вироків за 2019-2020 рр. щодо осіб, що вчинили кримінальні правопорушення проти інтелектуальної власності, дало можливість встановити найбільш поширені способи вчинення цих правопорушень. Так, порушення авторського права і суміжних прав (ст. 176 КК України) вчиняється або шляхом незаконного розповсюдження програм мовлення (40%), або шляхом надання доступу до аудіовізуальних творів через власний веб-сайт (25%), або шляхом реалізації компакт-дисків з порушення авторського права та суміжних прав (10%), або шляхом встановлення неліцензійного програмного забезпечення (10%). Зустрічалися поодинокі випадки камкордингу та використання

неліцензійного програмного забезпечення на підприємстві. Що стосується незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229 КК України), то ці кримінальні правопорушення вчиняються шляхом незаконного виробництва та збуту контрафактної продукції (57,1%) або шляхом продажу фальсифікованої продукції (35,7%). В одному проваджені особу було засуджено за переміщення через митний кордон України товарів з порушенням прав інтелектуальної власності. Враховуючи проведені мною попередні дослідження злочинності у сфері інтелектуальної власності, слід констатувати якісні зміни у способах вчинення кримінальних правопорушень проти інтелектуальної власності. Значна частина цих правопорушень сьогодні стала щільно пов'язаною з мережею Інтернет.

Динаміка злочинності у сфері інтелектуальної власності за 2019 р. спадає відносно 2018 р. (-56,1%) та відносно 2017 р. (-21,4%). Як бачимо, в Україні продовжується тенденція до зменшення кількості облікованих кримінальних правопорушень проти інтелектуальної власності, що пояснюється підвищенням рівня латентності цих кримінальних правопорушень у зв'язку з посиленням корупції в країні та майже повним перенесенням злочинних практик у цій сфері до мережі Інтернет.

Як підсумок, на мій погляд, слід й надалі проводити моніторинг кількісних та якісних показників вимірювання злочинності у сфері інтелектуальної власності, з метою вдалої профілактики цих кримінальних правопорушень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головкін Б. М. Теперішнє і майбутнє кримінології. Проблеми законності / за заг. ред. проф. А.П. Гетьмана. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. С. 168–184. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/200724/205532>

2. Новіков О. В. Злочини проти інтелектуальної власності: поняття, види, сучасний стан та тенденції розвитку. Часопис Київського університету права. 2019. № 3. С. 234-239. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2019_3_43.